

Părerile dlui Müller

privitoare la incorporarea celor două scaune filiale,
Tâlmaciu și Săliște, la pământul crăiesc.

În adausul lucrării sale, de o valoare atât de problematică, dl Müller, reia din nou o chestiune, de mult rezolvită în favorul nostru. Întrebarea despre apartinerea celor două scaune filiale ale Tâlmaciului și ale Seliștii la pământul crăiesc, credem, că e definitiv rezolvită, parte prin ordinațiunile ministeriale respective, parte prin legislațiunea țării.

Intr'adevăr nici unul dintre procesele purtate de Români împotriva Sașilor n'a fost trăgănat cu intenție, timp mai îndelungat, de cum s'a făcut aceasta în procesul celor două scaune filiale. Sforțările Sașilor și abuzurile săvârșite de ei spre a întuneca adevărul, sunt îndestul cunoscute și din actele de până acum, dintre cari două pentru importanța lor, sunt publicate și în anexe.

În anul 1863 cancelaria aulică transilvană, vrând să facă un serviciu politic Sașilor a dismembrat scaunul Săliștei și al Tâlmaciului de fundul regesc, iar Români din aceste scaune fură decretați, ca foști iobagi, având să poarte toate consecințele de drept ale acestei stări. Față de aceasta nedreptate, care nesocotea situația de drept a Românilor din aceste scaune, regretatul Cavaler Ioan Pușcariu, în calitate de deputat al dietei din Pesta, a compus o petițiune, în formă de memorandum, și a prezentat-o dietei în anul 1868. Deși acest memorandum a fost cu vehemență combătut de reprezentantul și avocatul Sașilor Dr. W. Bruckner,¹ care a debeat din

¹ Beleuchtung der Klagschrift etc.

nou cu argumentele şubrede susținute de ei și mai înainte, totuși ministrul de interne a dispus cu Nr. 20826 din 21 Ianuarie 1869, reîncorporarea scaunelor Săliște și Tâlmaciu la fundul regesc.¹

În anul 1872 comunele românești din aceste două scaune au înaintat din nou o petițiune ministrului de justiție Horváth Boldizsár, pentru a se socoti Românii egal îndreptățiți cu Sașii la regularea urbarială ce se proiecta atunci. Și aceasta petițiune importantă, compusă de avocatul din Sibiiu Dr. Ioan Borcia, și prezentată ministrului în traducere maghiară de avocatul Simon Florent din Cluj, și-a făcut efectul său.²

Prin ordinațiunile ministeriale Nrul 711 din 8 Februarie 1877 și Nrul 951 din 2 Martie 1877 s'au declarat comunele românești din scaunele Săliștei și al Tâlmaciului și comunele Brănene din districtul de odinioară al Brașovului ca aparținătoare fundului regesc și deci părtașe la averea universității săsești.³ Aceste ordinațiuni, se pare, că supără pe dl Müller, ca și pe conaționalii săi, spunând, că au emanat sub influența unei jurnalistice, care judecă falș raporturile istorice (Unter der Einwirkung einer die historischen Verhältnisse falsch beurteilenden Publizistik). Trebuie să mărturisim, că gestul acesta de dispreț la adresa jurnalistice din acel timp, nu-i șade de loc bine dlui Müller. Acela care a studiat mai profund, care a analizat tot trecutul națiunii săsești și care a scos la suprafață, în mod obiectiv, adevărul în ceea ce privește trecutul celor două scaune filiale a fost publicistul și istoriograful maghiar Iakab

¹ Ioan Cav. de Pușcariu, Notițe despre întâmplările contemporane, Sibiiu 1913 p. 130. Memoriul e publicat în anexe.

² Vezi anexele. La aceasta petiție a răspuns Iosef Bedeus v. Scharberg, Das sächsische Nationalvermögen, Hermannstadt 1871, pe când Balássy F. aproba toate argumentele istorice aduse. V. Századok pe 1872.

³ I. Cav. de Pușcariu o. c. p. 131.

Elek. El a făcut cea mai întinsă propagandă prin ziare, lămurind îndeajuns toate raporturile de drept de pe pământul crăesc. Înțelegem că multe din cele arătate de Iakab nu au fost pe placul Sașilor. Cartea sa¹ însă care tratează despre raporturile de drept de pe fundul regesc rămâne până în ziua de astăzi un vast și valoros studiu al unui om de știință, care a știut să observe obiectivitatea și să nu fugă nicicând de adevărul istoric. Dacă aprecierea dlui Müller privește pe acest istoriograf maghiar, noi nu putem decât să-l compătimim, că are păreri atât de favorabile despre sine și îndrăznește să micșoreze activitatea unui bun om de știință, care a fost istoriograful Iakab Elek.

Tot așa de puțin îndreptățită este aserțiunea dlui Müller că încercările Românilor din scaunele Săliștei și al Tălmaciului, de a se recunoaște egal îndreptățiti cu Sașii au fost respinse prin repetite hotăriri judecătorești și administrative. Din cele două memorii, anexate în aceasta carte, se va putea convinge oricine, cât de falsă este aceasta aserțiune a dlui Müller. Aproape toate furrile competente, când au fost invocate, au hotărît în favorul nostru.

DI Müller, în adausul său, tratează mai întâiu despre pădurea Vlahilor și a Bisenilor, amintită în Diploma Andreiană, pe urmă încearcă să interpreteze diploma regelui Ladislau V-lea din anul 1453 într'un fel care ar fi mai favorabil Sașilor.² Făcând paralelă între expunerile dsale și între rezultatele științei istorice, vom vedea, că D-Sa nu poate nici să combată cu succes părerile istoriografilor de mai nainte și nu izbutește să altereze înțelesul unui document, care se distinge așa de mult prin claritatea sa.

¹ A Királyföldi viszonyok ismertetése, 2 vol. Bpest 1871—876.

² Müller o. c p. 293 și urm.

I.

În diploma prin care regele Andreiu II-lea a înzestrat pe Sași cu privilegiile lor, între altele, le permite, ca să se folosească, împreună cu Blachii și Bisenii, de pădurea acestora, așa însă, ca pentru dreptul acesta să nu fie îndatorați a face nici un serviciu (*Praeter vero supradicta sylvam Blaccorum et Bissenorum cum aquis usus communes exercendo cum praedictis scilicet Blaccis et Bisenis eisdem contulimus, ut praefata gaudentes libertate nulli inde servire teneantur*). Din acest pasagiu al diplomei andreiane scriitorii români, au scos un argument pentru faptul, că Români, cari au locuit și înainte de așezarea Sașilor în aceste părți, au fost recunoscuți de egal îndreptățiți cu Sașii. Pasagiul e destul de clar pentruca să se scoată din el aceasta concluzie. Totuși scriitorii sași l-au interpretat altfel, intortochiind înțelesul adevărat și afirmând lucruri, cari nu se cuprind în text. În urma acestora pășește și dl Müller.

D-sa arată mai întâiu părerea istoriografilor sași, dintre cari cei mai mulți cred, că pădurea Românilor și a Bisenilor a fost situată în afară de teritoriul regesc dăruit Sașilor. Unii însă ca I. C. Eder, M. Reschner, I. K. Schuller, F. Marienburg cred, că pădurea aceasta se extindea și peste scaunele Tălmaciului și al Săliștei. În privința dreptului câștigat prin diploma andreiană de Români și Biseni, dl M. atribuie o deosebită importanță părerii emise de avocatul Bruckner, care din împrejurarea, că Sașii au fost eliberați de serviciile ce ar fi trebuit să le presteze pentru pădurea dăruită lor, face concluzia greșită, că Români erau datori să solvească anumite taxe și să presteze servicii pentru *uzufructul* de până acum și cel viitor al pădurii, și că deja la anul 1224 n'au fost liberi cum erau Sașii (*Also im Gegensatz zu den freien Sachsen schon in Jahre 1224 unfrei gewesen sein müssten*).

Față de aceste și alte păreri pe cari nu le mai cităm aici, fiindcă una e mai puțin probabilă decât cealaltă, dl M. pășește cu o ipoteză originală, care și ea rămâne tot așa de puțin dovedită și probabilă ca celelalte. Anume D-Sa crede, că pădurea Românilor și a Bisenilor trebuie să o aducem în legătură cu o parte a munților dela frontiera sudică a Ardealului, ce se întind dela Făgăraș și până la Orăștie și s'o împărțim într'atâtea părți, câte comune din scaunul Sibiiului, al Mercurii, Sebeșului și al Orăștiei ating acești munți cu hotarul lor. De altfel și D-Sa susține că Românii amintiți aici, deși pădurea poartă numele lor și al Bisenilor, nu pot fi considerați ca proprietari ai pădurii, ci numai ca uzufructuari obligați la anumite taxe și servicii.

Din studiile ce s'au făcut până acum asupra acestei chestiuni, noi ne-am câștigat convingerea, că astăzi nu se mai poate determina precis situația și extinderea pădurii Vlahilor și a Bisenilor. Atâta e însă cel puțin sigur, că și cele două scaune filiale cu pădurile lor întinse încă au format o parte din pădurea aceasta. O recunosc aceasta și scriitorii sași și o spune și dl Müller în adausul său. D-Sa însă întocmai ca și înaintașii săi, nu vrea să recunoască că «pădurea» aceasta a fost numită de aceea «a Românilor și a Bisenilor», fiindcă Românii și Bisenii erau proprietarii ei. D-Sa concede numai un drept de folosință al Românilor în pădurea numită după ei și de altfel nu admite nici aceea că Românii aflători pe «terra Vlachorum» ar fi fost proprietarii acelu pământ ci susține, că ei au fost numai uzufructuari! Vedem prin urmare că dânsul neagă faptele, cari sunt clare, și mai bine se bate în capete cu logica, decât să admită un drept al nostru. Dacă un teritoriu mai întins poartă numele de «pământ românesc» (terra Vlachorum) aceasta demonstrează că proprietarii acelu pământ sunt Români.

Faptul acesta îl confirmă și documentul, în care se spune, că se ia o parte din pământul Românilor (terra exempta de Blaccis) și se dă ordului teutonic. Se ia prin urmare o parte dela proprietarii Români și se dă altora. În mod analog avem să interpretăm expresiunea «sylva Blaccorum et Bissenorum», unde logica ne spune, că pădurea este numită după proprietarii ei români și biseni. Sașii capătă numai dreptul să se folosească împreună cu Românii și Bisenii de aceasta pădure (Usus communes exercendo cum praedictis scilicet Blaccis et Bissenis) și de sine se înțelege, că regele prin aceasta n'a putut să înzestreze pe proprietarii cei vechi ai pădurii cu mai puține drepturi decât pe Sași, cari au venit mai târziu și au căpătat numai dreptul de folosință în aceasta pădure.¹

Iată prin urmare că, interpretând logic paragraful acesta din diploma andreiană, el servește de un puternic argument, spre a dovedi drepturile străvechi ale Românilor din aceste părți.

II.

Despre metoda greșită al dlui Müller de-a interpreta documentele, cât și despre principiile eronate, pe cari le aplică D-Sa, ne putem convinge pe deplin dacă vom ceti interpretarea, ce-o dă diplomei regelui Ladislau V, din anul 1453. Autorul sas nu explică înțelesul clar al cuvintelor cuprinse în aceasta diplomă, ci făcând comparație între unele pasagii din ea și între unele expresii asemănătoare din alte documente, cari însă nu sunt de aceeași natură, ca diploma regelui Ladislau, scoate concluzia, că aici nu este vorba de o anexare și incorporare a scaunului Tâlmaci, ci de o donațiune a unei po-

¹ Iakab Elek, A királyföldi viszonyok ismertetése I. p. 178.

sesiuni, făcută Sașilor cu drept nobilitar. În metoda sa, ca și în concluzia, ce-o face Dl Müller a rămas credincios înaintașilor săi sași, reprezentând, ca și aceia, un punct de vedere, care astăzi nu se mai poate susține, decât numai prin sofisterii.

Prin diploma sa din 3 Februarie 1453, regele Ladislau V, vrând să conserveze întregi hotarale țării, iar cele stricate să fie din nou tocmit, de altă parte înțelegând dela magnații săi credincioși, mai ales dela Ioan Huniadi, comite al Bistriței, mai înainte guvernator al Ungariei, că *Tălmaciul și Lotrul, castrele sale regale și turnul numit Turnul-Roșu*, cari sunt situate în comitatul Albei din Transilvania, s'ar derăpână și ar fi foarte ruinate și din cauza aceasta în anii trecuți au intrat unii pe drumul care-i aproape și sub castrele și turnul acela, ducând din părțile Țerii Românești pe lângă Olt spre Ardeal în cetatea Sibiiului, și au prădat făcând mari pagube, și cumpănind bine sfatul prelaților și al magnaților, încredințat fiind de credința, fidelitatea și de precauțiunea prudentă a magistraților, juzilor, juraților, bătrânilor și a celorlalți Sași credincioși ai săi din cele șapte scaune ale părților ardelenesti, cari le-au dovedit și mai înainte, a anexat și incorporat la cele șapte scaune săsești pentru totdeauna și irevocabil decretând de anectate și incorporate castrele numite ale Tălmaciului și Lotrului și Turnul-Roșu, cu vama ce se obicinuește a se luă acolo, precum și cu opidele Tălmaci și cu satele sau posesiunile Tălmăcel, Boița, Racovița, Porcești și cu amândouă Sebeșurile și cu prediul Kreuzerfeld și cu jumătate din posesiunea Reke, cari așisderea sunt în comitatul Albei și precum se zice, aparțin acelor castre împreună cu celelalte sate și drepturi posesionare ce se țin, de drept, de castrele și turnul amintit, cu utilitățile lor și cu ori cari alte apartinențe — (pe

cari le înșiră în special, după obiceiul diplomelor din evul mediu); așa ca Sașii din cele 7 scaune amintite, cei de atunci și cei viitori să țină, să guverneze și să poseadă pentru regele și pentru coroana sa castrele numite și turnul, precum și satele și posesiunile numite cu acelaș drept și cu aceeași libertate, precum țin, guvernează și posedă pentru regele și pentru coroana sa cetățile, opidele și satele cari se află pe pământul celor 7 scaune, dar lăsând neatinse drepturile străine. «Voim și hotărîm ca turnul amintit, castrele, satele și posesiunile să se folosească, să se bucure, să se împărtășască de toate acele libertăți, drepturi și privilegii, de cari s'au folosit și s'au bucurat din vechime și până în timpurile de față, cetățile, opidele și satele celor șapte scaune». Aceasta o face regele numai sub condiția, ca Sașii să dărâme castrul Tălmaciului și să-l facă una cu pământul, iar castrul dela Lotru și Turnul-Roșu să-l fortifice cât pot mai bine, drumul amintit să-l închidă cu ziduri și cu întărituri așa, ca năvălirile dușmanilor să nu poată răsbate ușor, făcând pagubă țării.¹

Din cuprinsul acestei diplome poate să se convingă oricine, că prin ea, regele Ladislau, nu a *donat Sașilor, cu drept de proprietate*, castrele și comunele numite, ci le-a anexat și incorporat la teritoriul pământului crăesc și le-a înzestrat cu aceleași drepturi, pe cari le aveau comunele săsești. Aceasta se spune așa de limpede și clar în diploma regelui Ladislau, încât te cuprinde mirarea, văzând cum încearcă Sașii să întortochieze înțelesul ei.

¹ Vezi diploma aceasta tipărită în CsatoImányok a királyföldi Szelistye és Talmács fiókszékek kérvényéhez Erdélyben. p. V—VI. Dl Müller citează aceasta diplomă tot în forma veche publicată de Sași, cari ceteau într'un loc *Valachis* în loc de *vallibus*. Oare de ce n'a cetit D-Sa originalul, care se găsește în arhiva universității săsești? Sau îi convine să reediteze greșelile înaintașilor săi?

Domnul Müller voind să reprezinte punctul de vedere săsesc, nu ne analizează în mod amănunțit diploma aceasta, cum ne-am fi așteptat noi, ci scoate câteva expresii din ea, le pune în paralelă cu expresiuni asemănătoare din alte documente, pentruca la urmă totuș să poată face o concluzie în favorul său.

Așa mai întâiu încearcă să arate, că expresiunile *applicare annectere, donare* se foloseau nu numai la crearea de comunități libere, la așa numitele incorporațiuni, ci sporadic și la conferirea unor posesii nobilitare orașelor sau altor comunități. De aceea se puteau ușor confundă — zice dl Müller — aceste două feluri de «incorporare» și în privința urmărilor de drept, pe cari le aveau. La donațiunile nobilitare însă totdeauna se menționează și utilitățile împreunate cu posesiunile respective, cari se mențin și mai departe împreună cu situația de drept de mai nainte. Pentru această Dl Müller aduce mai multe exemple. Nu vom contestă dreptul D-Sale de a se provoca la aceste exemple, dar ele nu-i pot fi de nici un ajutor. Intâi confundă, în mod arbitrar actul donațiunii (*donatio*) cu incorporarea (*incorporatio*).¹ Pe urmă însuși D-Sa recunoaște, că terminii *annectere* și *appropriare* se întrebuintău numai în mod sporadic și excepțional la conferirea posesiunilor nobilitare. (Nur in vereinzeltten Fällen für die Verleihung adliger Besitzungen an Städte und gleichartige Körperschaften verwendeten Einverleibungsformeln). De regulă acești termini (mai vârtos *annectere* și *incorporare*) erau uzitați în diplomele de anectare sau incorporare a vreunui ținut la o comunitate liberă. Natura unui act de donațiune o determină nu formula cu utilitățile și apartinențele respectivelor posesiuni, cari au o impor-

¹ «So lag die Gleichstellung *dieser beiden Arten von Einverleibungen* (?) auch hinsichtlich ihrer Rechtsfolgen sehr nahe». O. c. p. 303.

tanță secundară în astfel de documente,¹ ci o determină întreg tonul documentului respectiv, despre care la prima cetire poți spune, că tratează despre o donațiune cu drept nobilitar. Formula «damus, donamus, in perpetuum conferimus eis successoribusque eorundem, cum omni nostro jure regio» nu poate să lipsească din actele de donațiune, fiindcă ea determină natura acestora. În diploma, prin care regele Matia a încorporat la 1475 Rodna și Valea-Rodnei la orașul Bistriței, nu se menționează cu nici un cuvânt «utilitățile» ținutului încorporat, și cu toate aceste Sașii i-au declarat pe locuitorii de acolo de supuși și iobagi. Ca și în cele două scaune filiale, și aici procedura Sașilor, a fost un abuz evident.

Dar domnul M. urmând pe înaintașii săi în scrierea istoriei și interpretarea documentelor, crede, că scaunul Tălmaciului n'a obținut prin diploma regelui Ladislau altceva decât drepturile și libertățile Sașilor în privința iudicaturei, a solvirii dărilor și a serviciului militar (Es sei den grundherlichen Gemeinden der Grundherschaft (sic) Talmesch im Jahre 1453 bloss das Recht auf eine den freien Gemeinden gleiche Gerichtsbarkeit so wie gleiche Steuerleistung und gleiche Heeresfolge eingeräumt worden). Pentru ca să dovedească și aceasta aserțiune, D-Sa ne aduce mai multe exemple de donațiuni făcute Sașilor, în cari «prerogativele, libertățile și jurisdicțiunile», lor sunt interpretate și restrânse numai la solvirea dării, la prestarea serviciului militar și a altor sarcini publice. Trebuie să-i aducem aminte însă Dlui

¹ Vezi ce spune Perger Iános (după Schwartner) Bevezetés a Diplomatikába III. p. 8 «Bizonyítja a fellebb mondattokat csak az is, hogy majd minden adomány-levélben s akármely jószágokról is szóljon is az oklevél, ezen beszéd formája benne szokott találatni t. i. cum cunctis suis utilitatibus et pertinentiis etc. hollott pedig tudva vagyon, hogy a most mondott hasznok, minden ajándékozott jószágokban fel nem találatathatnak».

M. că în diploma regelui Ladislau stă de tot clar și explicit că regele încorporează Talmaciul la cele șapte scaune «*ipso jure et libertate pro nobis et corona nostra tenendum gubernandum et possidendum sicut tenent, gubernant et possident sub nostro et coronae nostrae nomine civitates, oppida et villas in terris septem sedium existentes*» iar mai departe decretează regele «*ut praefata castra, turris, villae et possessiones omnibus libertatibus, juribus et privilegiis quibus civitates, oppida et villae dictarum septem sedium ab antiquo usque in praesentiam usi sunt et gavisii, utantur gaudeant et fruantur*». Aici nu se specifică în ce anume consistă drepturile și libertățile Sașilor, ca în exemplele citate de dl M. Oricare cunoscător al dreptului știe, că unde legea nu distinge și nu specifică, nici nouă nu ni-e îngăduit să distingem. Ba împrejurarea că se amintesc *privilegiile cele din vechime ale Sașilor*, ne demonstrează, că locuitorii din scaunul Talmaciului, au fost investiți, cu drepturile și libertățile Sașilor înscrise în diploma lor privilegială, care veche fiind, nu poate fi alta, decât diploma regelui Andreiu al II-lea. Astfel cuvintele acestei diplome nu pot avea decât înțelesul pe care i l-a dat Forul producțional în sentința sa din anul 1822, pe care l-au intonat deatâtea ori scriitorii români și pe care l-au recunoscut cei dintâi istoriografi ai Maghiarilor.

Expunerile Dlui M. prin care vrea să arate deosebirea dintre starea de drept a posesiunilor pe cari le avea abatele din Cârța și între starea de drept a posesiunilor aparținătoare la «domeniul Talmaciului» nu ne privesc. Complicatele cercetări făcute de D-Sa au darul mai mult să încurce și să întunece adevărul, decât să-l scoată la suprafață. Ele ating numai indirect întrebarea aceasta și nu pot întări cu nimic punctul de vedere susținut de dl M.

Dacă vom lua însă și vom cercetă diplomele regilor ungari, prin cari s'au făcut diferite anectări și incorporări la pământul crăesc, atunci vom vedea, că întreg tonul acestor diplome, seamănă foarte mult cu diploma regelui Ladislau al V-lea și că termenii din aceasta sunt numai cei obișnuiți și uzitați la actul incorporării sau anectării.

Când la 12 August 1315 regele Carol Robert decretează reunirea Sașilor din Mediaș, Șeica și Biertan cu comunitatea Sașilor din Sibiiu, el folosește pentru aceasta termenul de *unire*, iar incorporarea o decretează astfel, ca să se bucure de una și aceeași libertate îngăduită și ordonată de înaintașii săi, de care se bucură în veci din neam în neam comunitatea Sașilor din Sibiiu, în ceea ce privește serviciul militar, solvirea terragiului și celelalte (sarcini), cari se cuprind în privilegiul Sașilor din Sibiiu.¹

Regele Ludovic I încunoștințează la 3 Iulie 1381 pe cele șapte și două scaune, că a incorporat la ambele scaune ale Mediașului și Șeicii, posesiunea Epeschdorf și cele aparținătoare la ea. Pentru aceasta incorporare întrebuințează termenul *adiungere*.² Iar când cu aceeași dată aduce incorporarea aceasta la cunoștința comunei Epeschdorf și a celorlalte comune aparținătoare la ea,

¹ Zimmermann-Werner, Urkundenbuch I 315—16: «eosdem Saxones de Medyes, de Selk, de Berethalm in pristinae libertatis eorundem praerogativam restituentes in nomine domini eidem communitati Saxonum de Cybinio a quolibet illicito detentore auferentes eosdem duximis *uniendos* tali modo, quod una et eadem libertate a sanctis regibus progenitoribus nostris concessa et ordinata, cum eadem communitate Saxonum de Cybinio in exercituando et teragium seu census nobis persolvendo et alia, quae in privilegio eorundem Saxonum de Cybinio continentur faciendo in perpetuum, in filios filiorum gaudeant perfruentes».

² Noveritis, quod nos possessiones fidelis nostri Ladislai filii Emerici de Ebesfalva, Ebesfalva nuncupatam et alias ad ipsam pertinentes certis ex causis ad nos et nostras manus duximus recipiendas et eas dictis sedibus Meggyes et Selk adiungendas». Urkundenbuch I 540—541.

atunci folosește expresiunile *aggregare*, *adiungere* și *applicare* și decretează, că de-acum au să trăiască, să stea și să rămână neconturbați sub aceleași drepturi, obiceiuri și libertăți, de cari s'au servit și Sașii din cele două scaune amintite. În restul diplomei se mai repetează încă odată decretarea incorporării și înzestrarea comunelor numite cu drepturile, obiceiurile și libertățile Sașilor, specificându-se, la un loc, că darea au s'o solvească regelui, după legea și obiceiul Sașilor.¹

Acelaș termin de *aggregare*, îl întrebuințează și regele Sigismund, în diploma sa din 1 Maiu 1393, prin care anectează la districtul celor șapte scaune opidele Vinț și Burgberg, decretând, ca locuitorii acestora, să aibă toate și singuraticile libertăți, prerogative, obiceiuri și grații, de cari se bucură celelalte cetăți și ceilalți locuitori ai celor șapte scaune.²

¹ Urkundenbuch I 541—542 «consortio et societati fidelium seniorum et Saxonum nostrorum sedium nostrarum de Meggyes et de Selk gratiose duximus aggregandos, adiungendos et applicandos volentes, ut a modo et deinceps sub eisdem iuribus, consuetudinibus et libertatibus, quibus iidem hactenus freti sunt, vivere, stare et inviolabiliter permanere debeatis. Quapropter fidelitati vestrae mandamus regio sub edicto, quatenus ulterius et in antea cum eisdem fidelibus Saxonibus nostris praedictarum sedium de Meggyes et de Selk vos unanimes in omnibus libertatibus et consuetudinibus reputetis, ac eis adiunctos et applicatos teneatis, cum ipsisque secundum ipsorum ritum et consuetudinem collectas, prout decet, de domibus numeralibus nostrae maiestati persolvatis, mandantes eisdem fidelibus nostris Saxonibus dictarum sedium de Meggyes et de Selk, ut praemissae nostrae dispositioni contravenire non attentent, sed vos populos nostros de praefata Ebesfalva et de aliis villis pertinentibus ad eandem ulterius et in antea pro veris et legitimis consociis habere debeant et tenere et eisdem iuribus, consuetudinibus ac libertatibus uti, frui et gaudere permittant, quibus ipsimet potiuntur, libere, pacifice et quiete ac sine quolibet impedimento».

² Urkundenbuch III p. 56, «idem oppidum nostrum et incolas ipsius coetui, catervae et consortio fidelium nostrorum septem sedium Saxonicalium dictarum partium nostrarum Transilvaniensium aggregantes, decernentes ex nunc, ut praefatum oppidum nostrum Alsowyncz ac Borpergh vocatum et incolae ipsius omnibus et singulis libertatibus, praerogativis, consuetudinibus et gratiis gaudeant et fruuntur, quibus ceterae dictarum septem sedium civitates et incolae gaudent seu quomodolibet potiuntur».

În sfârșit, terminii de *annectere* și *incorporare*, îi folosește și regele Matia în anul 1475, când încorporează Rodna și valea Rodnei la orașul Bistriței.¹

Dacă vom compara acum textul din diplomele aceste, cari decretează încorporarea unor anumite comune sau teritorii la pământul crăiesc, cu diploma regelui Ladislau V din anul 1453, vom găsi o asemănare atât în ceea ce privește terminii, prin care se face anectarea, cât și în frazele clare, prin cari se învestesc cu drepturi, locuitorii comunelor încorporate. În diploma regelui Ladislau V, nu poate fi deci vorba, decât de încorporarea castrilor Tâlmaci și Lotru, a Turnului-Roșu și a comunelor aparținătoare la ele, la pământul crăiesc, sub condiția, ca să se bucure de toate drepturile, libertățile și privilegiile Sașilor din cele șapte scaune. Altfel nu se poate interpreta aceasta diplomă, decât în chipul acesta, așa că ordinațiunile ministeriale amintite mai sus, prin cari s'au încorporat scaunele Tâlmaciului și a Săliștii, la fundul regesc, sunt istoric pe deplin motivate. Prin ele abia s'a curmat seria nesfârșită de abuzuri, săvârșite în paguba locuitorilor români din aceste două scaune filiale.

¹ Programm des evangelischen Obergymnasiums A. B. zu Bistritz 1880 p. 6 n. 2.